

I regjeringens forslag til statsbudsjett for 2023 foreslås det å *avvikle fritaket* for elektroniske nyhetstjenester i merverdiavgiftsloven § 6-2. Konsekvensen av dette forslaget er dypt alvorlig og problematisk for mediens samfunnsrolle og norsk offentlighet. Stortinget må sikre at fritaket for elektroniske nyhetstjenester beholdes, og bidra til at de utilsiktede konsekvensene knyttet til TV-distributørens salg av TV-kanalpakker løses gjennom justeringer, avgrensninger eller endret praktisering av fritaket i tett dialog med mediene.

Om mediens samfunnsrolle og rammebetingelser

Mediemangfold og en sterk offentlighet i hele Norge er forutsetninger for et levende demokrati. Frie og uavhengige redaktørstyrte medier spiller i dag en unik rolle i folks liv, og i demokratiet. Mediene har, i møte med den digitale transformasjonen, tatt store steg for å befestet sin samfunnsrolle. Man ville ikke greid det uten aktiv bred politisk vilje til å lage forutsigbare fremtidsrettede rammer, i tråd med statens ansvar for å legge ”til rette for en åpen og opplyst offentlig samtale” (Grunnlovens § 100).

Det viktigste nyere eksemplet på slik politisk vilje er vedtaket om momsfristak for elektroniske nyhetstjenester fra 2016. Et samlet Storting sørget for at fritaket for aviser Norge alltid har hatt, ble gjort teknologi- og plattformnøytralt. Det gjorde Norge til det første land i Europa med momsfristak som sikret likebehandling av nyheter på papir og i elektronisk form. Fritaket er nå igjen knyttet til nyhetsinnhold, et innhold som er en forutsetning for et velfungerende demokrati. Dermed legges det reelt til rette for mediens digitale transformasjon og fortsatt sterkt mediemangfold.

Det er ingen garanti for at norske medier klarer å bevare sin samfunnsrolle og evne til å finansiere journalistikken. Tvert imot. Denne rollen er under stort og økende press i møte med den raskt økende globale konkurransen. Fordi globale teknologigiganter – som ikke er underlagt redaktøransvar og som ikke leverer journalistisk innhold - vinner stadig mer av folks tid. Vaner og forventninger endres stadig raskere, med økende generasjonsforskjeller, hvor yngre i stort foretrekker lyd og levende bilder, mens eldre i stort foretrekker tekst og stillbilder. Dermed er det enda viktigere at mediene får forutsigbare fremtidsrettede rammer.

Regjeringens forslag om å fjerne momsfristaket for elektroniske nyhetstjenester (§ 6-2) er det stikk motsatte, og vil være et alvorlig tilbakeslag. Konsekvensen vil utfordre mediens mulighet til en innovasjonstakt i tråd med teknologiutviklingen, og dermed vår samfunnsrolle.

Om momsfristak for elektroniske nyhetstjenester

Momsfristaket for elektroniske nyhetstjenester ble vedtatt av Stortinget i 2015. Ordningen ble godkjent av ESA i 2016. Den likestiller digitale nyhetstjenester med papiraviser, som alltid har hatt et tilsvarende fritak.

Regjeringen annonserte i februar 2022 at de forlenget ordningen til 2028. I statens notifikasjon til ESA står det tydelig at momsfristaket for elektroniske nyhetstjenester er et sentralt virkemiddel for å oppfylle infrastrukturkravet i Grunnlovens § 100: *statens ansvar for å legge til rette for en åpen og opplyst samfunnsdebatt.*

Om regjeringens forslag

Momsfritaket for elektroniske nyhetstjenester er i statsbudsjettet for 2023 foreslått avvirket i sin helhet (§ 6-2). I 2020 ble elektroniske aviser flyttet fra bestemmelsen om elektroniske nyhetstjenester, slik at fritaket som nå fjernes gjelder elektroniske nyhetstjenester som ikke er å anse som aviser. Definisjonen av avis knytter seg til å “i hovedsak inneholde tekst og stillbilder”. I merverdiavgiftsretten betyr hovedsak 80 prosent (se også forarbeider i prop. 107 LS (2019-2020)).

Fra merverdiavgiftsloven kapittel 6:

- **6-1. Aviser**

(1) Omsetning av aviser, herunder elektroniske aviser, som i hovedsak inneholder tekst og stillbilder, er fritatt for merverdiavgift.

- **6-2. Elektroniske nyhetstjenester**

(1) Omsetning av elektroniske nyhetstjenester som ikke er omfattet av § 6-1, er fritatt for merverdiavgift.

I regjeringens forslag til statsbudsjett er verken konsekvenser for andre redaktørstyrte medier som produserer journalistisk nyhetsinnhold i formatene lyd og bilde eller hensynet til plattformnøytralitet omtalt. Med plattformnøytralitet menes likebehandling av nyhetstjenester, uavhengig av om formatet er tekst, stillbilde, lyd eller levende bilde, i tråd med vedtaket i 2015.

Alvorlig konsekvens for samfunnsutviklingen

Å fjerne fritaket er prinsipielt problematisk. Å gjeninnføre avgift på det frie ord står i direkte kontrast til Grunnlovens § 100. Regjeringen er opptatt av mediemangfold og et godt medietilbud til alle samfunnsgrupper. Likevel, og uten forvarsel har de nå foreslått å fjerne dette viktige momsfrirket. Det er gammeldags og uforutsigbar styring som vil ramme norsk journalistikk hardt.

Norske redaktørstyrte medier kan ikke drive fremtidsrettet digital nyhetsformidling i konkurranse med globale teknologigiganter ved å hovedsakelig produsere tekst og stillbilder. Med forslaget om å skille på formatene tekst og stillbilde (momsfritak) vs. lyd og levende bilde (uten momsfritak) vil regjeringen svekke mediens innovasjonskraft, og dermed mediens relevans og samfunnsrolle. Svært mange norske medier har allerede disse formatene som kjernekomponenter i sine digitale aviser, og lyd og levende bilde er avgjørende i mediens strategier for fremtiden.

Journalistikk koster og må finansieres. Inntektene fra papiravis og seertid på lineær TV fortsetter å falle. Globale giganter tar stadig større del av det digitale annonsemarkedet. Digitale brukerinntekter blir dermed stadig viktigere for å finansiere journalistikken. Et fremtidsrettet momsfririk bidrar til å sikre at mediene kan svare opp brukernes økende forventninger, som igjen kan gi større brukerinntekter som vil finansiere samfunnsoppdraget.

Fritaket er et viktig bidrag til at nyheter, aktualiteter og debatt i størst mulig grad er tilgjengelig for alle. Vedtas forslaget om å fjerne fritaket, slås en ny barriere inn i norske redaktørstyrte mediers innovasjonsarbeid for å løse en av de største samfunnsoppgavene foran

oss; å sette mediene i bedre stand til å nå yngre generasjoner av mediebrukere, slik at mediene kan levere enda sterkere på samfunnsoppdraget - nå og i fremtiden - i møte med den økende globale konkurransen.

Fritaket må beholdes, men de utilsiktede konsekvensene adresseres

Regjeringens forslag begrunnes særlig med at *“fritaket har gitt uheldige tilpasninger ved at det brukes for å redusere TV-distributørens merverdiavgiftsbelastning ved omsetning av sports- og underholdningspakker. Fritaket har dermed fått en langt videre anvendelse enn det som var lagt til grunn ved innføringen, og innebærer i praksis støtte til selskaper som distribuerer TV-kanaler”*.

Forslaget er altså begrunnet i utilsiktede konsekvenser av fritaket, i form av uheldige tilpasninger som gjør at TV-distributørene har brukt fritaket til å øke sin inntjening. I stedet for å redusere tilpasningsmulighetene, foreslås nå hele fritaket fjernet.

Det er riktig at deler av fritaket har gitt utilsiktede konsekvenser knyttet til TV-distributører, som mediebransjen selv løftet til Finansdepartementet allerede i 2017, med ønske om dialog for å løse dette. Vi mener fortsatt at det er mulig å finne alternative måter å løse disse utilsiktede konsekvensene på, samtidig som fritaket for elektroniske nyhetstjenester beholdes, men da med et vesentlig lavere provenyutap.

Stortinget må sikre at fritaket for elektroniske nyhetstjenester beholdes og bidra til at de utilsiktede konsekvensene knyttet til TV-distributørens salg av TV-kanalpakker løses gjennom justeringer, avgrensninger eller endret praktisering av fritaket i tett dialog med mediene.

Reidun Kjelling Nybø, Norsk Redaktørforening

Dag Idar Tryggestad, Norsk Journalistlag

Tomas Bruvik, Landslaget for lokalaviser

Per Brikt Olsen, Fagpressen

Randi S. Øgrey, Mediebedriftenes Landsforening (randi@mediebedriftene.no 91185601)